

ΜΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΗΡΩΩΝ

ΟΙ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΑΙΟΙ

(Ιστορία γραμμένη χάρα τὸν ἔγγονος τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, Φὸν Κολοκοτρώνη).

MΟΛΙΣ ἀκούστηκε πώς ὁ γιος τοῦ Κολοκοτρόνη γίνεται ἀματολός καὶ μαθέτης μάλιστα πώς δασοφύτευσε σὲ πάποια συντελεῖ μὲ τοὺς Τούφοντας, δὲν οἱ τυλοὶ σύντροφοι καὶ συγγενεῖς τοῦ πατέρα τοῦ ἐρεζαν καὶ καταπάχτησαν στὸ ἀρματολό σῶμα τοῦ Θοδοφράνη.

Σγά—πγα οἱ ἀματολοὶ εἶχαν ζωντεῖ τῷρα τὸ παλῷ τοὺς θύρων καὶ γνωνόσαν ἐλένεθε πάνω στὰ βουνά. "Οοο γιὰ τὴν οἰνογένεια τῶν Κολοκοτρωνίων, αὐτὴν ξαναγίνεσαι τὴν Γοργονία στὰ ὄγκια χωρὶς τῆς Ἀρχονθόβεωμα καὶ Λιπούσια.

Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης μέσα σὲ διάστημα πέντε ἑτῶν, ποὺ βαστούσα τὸ ἀματολόνι τοῦ τόπου τοῦ ἀπόρχεται τέσσο μεγάλη φίμων, ὅπτες καταρρίψουσε νάρθη σ' ἀνταπόκριτα μὲ τοὺς ἀματολοὺς τῆς Στεφανᾶς καὶ τοὺς ἀρχονθόβεωμα τῆς Τσαντοργάνης, ἐχθροὺς τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, τὸν Ὁδοντόποντανος καὶ τὸν Φότο τούρκων.

Ἐπίσης εἶχε ἀληγοραφία καὶ μὲ τὸ Ζωνάνθιο ἀρχονθόβεωμα Δ. Ρόμα, ὁ ὄποιος ἔδωσε ἀσύλο σὲ τόσους ἀματολοὺς τῆς Στεφανᾶς Ἐλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου, κατὰ τοὺς ἐνεντὸν τῶν διογκών τῶν Τούρκων.

Πολλοὶ περιγγήται, ἀρούρωντας τὴν φρὴν τοῦ Κολοκοτρώνη, πήγαναν τὰν τὸν γνωρίσσουν ἀπὸ κοντῆς καὶ ἀντός, ἀφροὶ τοὺς μελώντες γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν κατάστασαν τῶν φαράγιων, τοὺς ἀποχωρεύοντες μὲ τὴν παραπάτην συνήθη προσφόντη, τὴν ὅποια τοὺς δεξιεβάζει φυσικὴ δερματίνει :

—Νὰ προσκυνήσετε ἀπὸ μέρους μας τοὺς μεγάλους βασιλιάδες σας καὶ ἀνταπαδεχούνται νὰ τὰν φωτίσουν γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ποὺ θὰ τὴν ἔχουν βέβαια ἀνοντανά ἀπὸ τὰ βεβίαια τῶν προγόνων μας, νὰ τὸν πῆται μαζὶ μέρινον σκλήσους σὲ ἀνθρώπους ποὺ δὲν πατεύνουν τὸ σταυρὸν καὶ δὲν μᾶς πάρονταν κατένεπταν μετὸι γιὰ νὰ τοὺς δοιλεύουνται καὶ νὰ τοὺς χρωπάπει ταπετωτοῦ χάρι;

Μία φορά κάποιος περιγγήτης, ἐνδό καθότα διπλὰ στὸν Κολοκοτρώνη, τὸν εἶδε πὼν ἔβγαλε ἔνα σογγιά διεύνονταν ἀπὸ τὸ σελάγι του μὲ μιὰ ἀλισσίδα καὶ ἔκοψε τὸ φυσικό του.

Ο ζένος ποὺ δὲν εἶχε ξαναδεῖ παφούμενο μαζί του, ἔτησε νὰ ἴδῃ τὸ σογγιά καὶ ι' ὁ Κολοκοτρώνης χωρὶς νὰ κύσῃ καθότα τὸν ἔκοψε απὸ τὸ σελάγι του καὶ τοῦ εἶπε :

—Ἐπειδὴ σοὶ ἀρεσε, πάφτων. Εἶναι δικῆς σου...

Ο ζένος ἐνθυμιάστηκε ἀπὸ τὸ δεσμὸ τῶν ἀματολοὺς καὶ ἀρχοτοῦ νὰ γηγομιστοῦ τὸ σογγιά ἀπόμονα καὶ γιὰ τὸ κόρυφο τοῦ κρέπατος.

Κατόπιν δὲν παρέλειψε νὰ ἐπειρίξῃ τὸ σογγιά του καὶ στοὺς ἄλλους ζένους ποὺ παρενέρισαν στὸ γείμα καὶ ποὺ ἐπίσης τὸν κόρταζαν μὲ περιέργεια.

Ἀντὸν δὲν ἦταν διγατὸν νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴ τοῦ ἔξιντοτάποτον Γέρον τοῦ Μορφᾶ, ὁ ὄποιος ἀφοῦ τελείωσε τὸ γείμι προσθέρει σ' ὅλους ἀπὸ ἔνα σελάγι κρυπτοζέντητο ὅπου ἦταν κρεμασμένος μ' ἀλισσίδα ἔνας σογγιάς.

Η λαβὴ ἀπὸ τὸν σογγιά, ποὺ τανε σκαμενή στὴ μέση γιὰ νὰ μιτάνῃ ἡ λεπίδα, ἦταν ἀπὸ κόκκαλο κεντημένο μὲ χρυσάρι καὶ μὲ σμάλτο καὶ εἶχε σημάντα τοῖς, δέπος καὶ σήμερι διατηρεῖται.

Οι ζένοι πορσόντων τὰ χαρισμένα ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνη σελάγια καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τῆς περιθεών των καὶ ὅταν ἤθελαν νὰ κόψουν φυσικὸν ἔβγαζαν τὸν παράξενο σογγιά, τὸν ὅποιο ἀπὸ τὸ σογγιά του δομητὸν τὸν εἶχαν δηγάλει «Κοὶ οἰ κοὶ τὸ ων τὸν ή την».

Αλλά καὶ οἱ ἀματολοὶ καταμίστη τὸν ζένον τοῦ ἔδιναν καὶ ἔτοις οἱ σογγιάδες αὐτοὺς τοῦ εἶδοντος διονάστηκαν «Σογγιάδες τοῦ Κολοκοτρώνη» ή ἀπλῶς «Κολοκοτρωνέακοι».

Ο Θ. Κολοκοτρώνης

(Σπανία εἰκὼν)

"Υπάρχει διμος καὶ μιὰ ἄλλη ἐκδοχὴ τῆς ἐν λόγῳ δομασίου, ὥστε στηρίζεται στὸ παρακάτω ὑσάτως ἐξακριβωμένο περιστατικό. "Όταν κατὰ τὸ 1825 ὁ Κολοκοτρώνης συνέλιθη κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως Κοντούριψά καὶ περνοῦσαν ὑπὸ συνοδείαν ἀπέσι ώποι ματαζύλιο τοῦ Ναυπλίου, εἰδεὶ ἐκεὶ ἔνα ζεμπύτιο γεμάτο ἀπὸ σογγιάδες.

Συνέβαντας τότε πῆρε ἔναν ἀπὸ μεταξὺ καὶ εἰπε στὸν πληρωσό τόρα, ἀλλὰ δὲν θύ κάπης ἄντι τῶν δόντες. Τὸν θέλιο γιὰ σύντροφο, γιατὶ δὲν μ' ἀφήσαν οὔτε δεύτερον πατάνιο μου καὶ δὲν ἔχω μὲ τὰ νάρκη τοῦ φωνή μου στὴ φυλακή...

"Ο ποιητής ἔμεινε κατάληκτος ἀπὸ τὴν κατάντια τοῦ ηρωικοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τοῦ ἀπάντησης μὲ συγγάνησι :

—Πάρε δύος θέλεις, Κολοκοτρώνη μου !
Καὶ ἔτοι ἀπὸ τότε ὃ σογγιάδες αὐτὸς διονάστηκαν «Κολοκοτρώνιον

Φιλέντας διμος διείπει τοῦ περιττού περιττού διηγείνοντας ἀπὸ τὴν πηγάνωντας στὴν Εὐθύνη διηγείνοντα διηγείνοντα εἰδαν τὸν Κολοκοτρώνη καὶ τοὺς ἀματολοὺς τοῦ

Οι θριαμβοὶ τῶν ἀματολῶν στὸ μεταξὺ αὐτὸν ἐνθουσιάζαν ὅλο καὶ περισσότερο τὸν ἀριθμός των μεγάλων ἀπὸ μέρους.

Στὸ 1806 π. Χ. εἶχαν φτάσει τὴν μισὴ χιλιάδα καὶ μεταξὺ αὐτῶν συγχειειλαμβάνοντα τριματαξῆν Κολοκοτρωνάτοι, ἀδέσφια καὶ προτοιχάδερφοι τοῦ εἰδαν τὸν Κολοκοτρώνην, καὶ την πηγάνωντας στὴν Εὐθύνη διηγείνοντα διηγείνοντα εἰδαν τὸν Κολοκοτρωνάτον τὸν ζηρεῖς ἀφήσει, διποτες εἴταισε, στὸ Αρχονθόβεωμα καὶ στὸ Διποτεςίδιο, διποτες οἱ τούρκων τὸν παραμαρῷ κακό, γιατὶ φοβόντουσαν ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τὴν ἀντίστασα τῶν γυνακῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν ἐκδίκηση τῶν ἀματολῶν.

Διν φερές ποὺ εἶχαν τούλισεν νὰ ἐπιτεθοῦν τῶν χωρῶν ἀπόνω, κατὰ τὴν ἀπονίσιαν τῶν ἀματολῶν, καταποτούθηκαν καὶ ἀφορέσαν ἐπὶ τόπου ἀρκετοὺς νεκρούς.

Τοὺς ἀγώνες αὐτῶν κατὰ τὸν ἐπαθρούμενον τοὺς διηγήνουν ή Τζατζά, η μητέρα τοῦ Κολοκοτρώνη. Διεριζόντο δέ σ' αὐτῶν ὡς μαχήρες ἡ ἀπόρμητη Τσούση, η σύζυγος τοῦ Γέρον τοῦ Μωρᾶ καὶ η περιφημη Στεκούλα, πρώτη ξαδέρφη τοῦ Θοδοφράκη καὶ σύζυγος τοῦ στρατηγοῦ Πλαπούτα.

"Η Στεκούλα αὐτή, η διποτες τοῦ Κολοκοτρώνη. Διεριζόντο δέ σ' αὐτῶν ὡς μαχήρες τῆς Ἑλλάδος, σὲ βαβύταο γῆρας, κατὰ τὴ δευτερηγή ἐπίθεσι τῶν Τούρκων ἐναντίον τοῦ Αρχονθόβεωματος, ἀποκεφάλισε μὲ τὰ ἰδια τὰ χέρια ἐναντίον αὐτῶν τοὺς θύλακος τοῦ πυθοβολήτη.
Στρατιωτικὸς διοικητής τῆς Πελοποννήσου, «Μώραλι βαλεότες, ἵπτως λεγόταν στὴν ἐπίσημη γλώσσα, ἵπτως τὸ τότε οἱ Βελῆς, οἱ γιγάντοι τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ τῶν Ιωαννίνων.

Ο Βελῆς, βλέποντας τὴν αὐξηση τῶν ἀματολῶν ἀνηργήσης καὶ προσάρτευσε τὸ γέρο Κολοκοτρώνη στὴν Τσούση, ἀλλὰ ὁ πατέρων θοδωράκης ποὺ γνώριζε καλά τὰ σχέδια τοῦ ἀρνητικοῦ τοῦ προτεινούμενου, γάπι πόλεμο.

"Υστερὸς ἀπὸ λίγες μέρες, ὅταν ἐπανέλιθη τὴν διποτες τῆς Ελλάδος, πέτησε τὸν πληρωσό τόρα, ἀλλὰ δέν θύ κάπης ἄντι τῶν δόντες. Τὸν θέλιο γιὰ σύντροφο, γιατὶ δὲν μ' ἀφήσαν οὔτε δεύτερον πατάνιο μου στὴ φυλακή...

Τοτε ἐξεδόθη συντακτικὸς φιλαράκης, διποτες ὡποῖοι εἶπαν τὸν Πόλη διαταγές.

Τοτε ἐξεδόθη συντακτικὸς φιλαράκης, διποτες ὡποῖοι εἶπαν τὸν Πόλη διαταγές.

Μὲ τὸ διάταγμα αὐτὸς οἱ ἀματολοὶ ἐπίντο, σὰν νὰ ποῦμε, ἐκτὸς νόμου καὶ παρεξόταν ἀπόλυτη ἔξονταί των. Τούρκων καὶ φαράγγων.

Μὲ τὸ διάταγμα αὐτὸς οἱ ἀματολοὶ ἐπίντο, σὰν νὰ ποῦμε, ἐκτὸς νόμου καὶ παρεξόταν ἀπόλυτη ἔξονταί των.

ΡΩΣΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΚΛΕΦΤΕΣ

(Τοῦ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΛΣΓΟΗ)

Κάπιοις μοιζέως κίνησε μιὰ μέρα ἀτ' τὸ χωρίο του καὶ πήγαινε στὴν πολιτεία νὰ ποιήσῃ ἔνα γάιδαρο κι' ἔνα τράγο, ἀπὸ τὸ λαυρὸν ὅποιον κρεμάνταν ἔνα κουδούνι.

Στὸ δρόμο ἀντέμιστον τὸν μοιζέων τρεῖς κλέφτες, κι' ὁ ἔνας ἀτ' αὐτοὺς εἶπε στοὺς συντρόφους του :

— Θύ τον κλέψουμε τὸν τράγο, χωρὶς νὰ πάρῃ εἰδῆμαι!

— Κι' ἔγω τοῦ τοῦ κλέψων τὸ γάιδαρο κι' ὁ δεύτερος.

— Αὐτᾶς ποὺ λέπε δὲν εἶναι καὶ τὸσο δίστοια, εἶπε ὁ τρίτος. Ἐγώ τοῦ τοῦ κλέψων τὸ ροῦχο ποὺ φρεσεὶ...

Ο πρῶτος κλέφτης ζύγωσε σὲ λίγο κραύτα τὸν τράγο, τοῦ ἔθηκε τὸ κουδούνι, τὸδε στὴν οὐρά του γαιδάρου καὶ πῆρε τὸ ζύμοντας.

Ο μοιζέως τοῦ ἀπάντησε πάρος τοῦ δέκτεψεν τὸν τράγον τοῦ προφράσης.

— Πρέπει ἀπὸ λίγο είδα τὸν τράγο σου,

τοῦ ἀποκρύψατε ὁ κλέψτης. Τὸν ὄδηγούσθε ἔνας ξανθωτός πόρος τὸ δάσος. "Αν τρέξεις, μπορεῖς νὰ τὸν προφράσῃς.

Ο μοιζέως ἀπέρεις ἀμέσως νὰ βρῇ τὸν τράγο του κι' ἐπιτελέσθη τὸ γάιδαρο στὸν κλέψτη. Μά ὁ κλέφτης, μόλις ὁ μοιζέως γάιδαρο μπροστὶς ἀπὸ τὰ ματιά του πῆρε τὸ γάιδαρο κι' ἀπὸ δῦο πάντοι ἀλλοι....

"Οταν ὁ μοιζέως ξαναγύγνεται, χωρὶς τὸν τράγον πυρσά, εἶδε μὲν καπάτλησι, πώς ἔλευσε κι' ὁ γάιδαρός του κι' ἐξαπολονήσθη κλαγωταὶς τὸ δέρμα του. Σὲ λίγην κοντά σὲ μιὰ μικρὴ λίμνη, ἐπέσπασε ἔναν δάνθυπο τοῦ κλήπτης, δημοτὸς αὐτός. Ο μοιζέως τὸν λυπήθηκε καὶ τὸν φύτησε νὰ μάθῃ τί ἔχει καὶ κλαίει.

Ο ἄγνωστος, ποὺ δὲν ἔτινε μᾶλις ἀτ' τὸν πρώτο κλέψτη, τοῦ διηγήθηκε τὸτε πῶς τοῦ ἔλευσαν ὀνταδέσεις νὰ κουβαλήσῃ στὴν πολιτεία ἔνα σακκούλι μὲν χρωστὴ καὶ πώς ἔκει ποὺ καρπούνταν κοντά στὴ λίμνη, τὸ σακκούλι γλύπτηρος κι' ἔτεσε μέσ' στὸ νερό.

— Καὶ γατὶ δὲν βούτας στὸ νερό νὰ βγάλει τὸ σακκούλι μὲν τὸ χρωστάρι; ωρτησε ἐκεῖνος.

— Φοβάμαστε ποὺ τὸ νερό, γιατὶ δὲν ξέρου νὰ κοιλιῶ, ἀπεριόρθικες ὁ ἄγνωστος. Δίνο θως εἰπεις χρωστάρια σ' αὐτὸν παύθης τοῦ βγάλει τὸ σακκούλι μέσ' ἀτ' τὸ νερό.

Ο μοιζέως τὸτε εἰληφτησθῆκε καὶ σκέψηρε : «Νά τον μὲν λιπάται τὸ θέρις καὶ θέλει νὰ μ' ἀποκλειστήσῃ γιὰ τὸ κάθημα τοῦ τριγώνου καὶ τοῦ γαιδάρου.

Ἐθύγαλε λογωτὸν τοῦ σοῦγά του καὶ φίγητρε μέσ' στὸ νερό, ἀλλ' ὅσο κι' ἀν ἔφαξε, δὲν μπόρεσε νὰ βρή τίποτε. "Οταν βγάλεις ἀτ' τὴν λίμνην, είδε τὸς τὰ δούρια τοῦ εἰχανάν πάντα φτερά, μακάν μὲν τὸν κλέψτη!....

Καὶ ἔτοι τὸ κοντὸν μοιζέως πάρεστρο πάντα τὸν κλέψτην τοῦ πατέρου τοῦ πατέρου του καὶ τοῖτοιδε, ὅπως τὸν γεννητικόν...

μοτικό τραγούδι, τοῦ ὄποιον σώζονται οἱ ἔξης στίχοι :

«Ἐνα μέρα ούνενφο κι' ἔνα κομμάτι ἀκόμα στοὺς κάπουντς ρίχει καὶ τε νερά καὶ στὰ έσουνά τὰ χιόνια.

Δὲν είλε χίνια καὶ νερά, κι' εἶναι δάκρυα μάστρα ποὺ χύνεις ὅλος ὁ Μωράκης γιὰ τὸ φιλιάμαν πούρθε :

«Τοῦδηκοι, Ρωμαῖοι στ' ἀρμάται, τοὺς κλέφτες να σκοτώστε, τοὺς κλέφτες, τοὺς ἀρματωλούς, τοὺς Κολοκοτρωναίους...»

Καὶ πραγματικά, δὲν ἔλειπεν ἡ Πελοπόννησος εἰλέτη στρωθεῖται στὸ ὄπλα κι' ἔτοιμαστον νὰ ἐπειθῇ κατὰ τὸν ἀρματωλόν.

Ο γέρος Κολοκοτρώνης ἀντείλησθη τὸν μεγάλο κίνδυνο ποὺ διέτρεχε καὶ προσκαλεσε τοὺς ἀρματωλούς σὲ σιμούνιο, διότι ἔλαβε τὸν λόγον, σικυθωτός καὶ μελωδολυκός :

— Εἳ παιδιά, τοὺς εἴλε, δὲν καρδιὰς μοι φαίνεται σήμερα πολὺ στενός. Θά μᾶς βαρέσσουν στὰ νερά, μᾶλις ἀπὸ φύδον, καὶ νὰ γλυτώσουν τὰ κεφάλια τους. Πήγαν ἀτ' δύλα τὰ μέρη τοῦ Μωράκηα ἄνθρωποι στὴν Τριπόλεια καὶ ἐδωκαστοῦντο στὸ Βελῆ τὸν βοηθόθεαν. Λοιπόν, η γνώμη μου εἶναι η νὰ τραβήξουμε ὅλοι μαζὸν ἡ, νὰ γίνουμε μετωπούσα, νὰ προχρησιμεύσουμε στὴ Μάρτη κι' ἀπὸ κεῖ νὰ περάσουμε στὴ Ζάκυνθο. "Ετοι λέω κι' ἔτοι πρέπει νὰ γίνη, γιατὶ ἀλλοιούς θὰ καθαίνουμε....

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Τὸ τρίτον μέρος.

ΑΠ' ΟΣΑ ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ

ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ο πρίγκηψ Γεώργιος κι' ὁ καπετάνιος Σταυρινίδης. Πῶς τοῦ φάνηκε ὡς πρίγκηπος. "Ως τοῦ φτάνει ἡ συνθρώπινη λύπη. Η θλιβερὴ ιστορία τοῦ γέρω Σκουλεύδη. Η στωικότης τοῦ γιατροῦ Σάντα. Ο πρίγκηψ Γεώργιος στ' Ανώγεια. Η μαδάρες κι' ἡ... γκάιδάρες! κτλ. κτλ.

"Οιαν κατέβηκε γιὰ πρώτη φορά ὁ πρίγκηψ Γεώργιος, ώς "Υπαίθης Ἀρμοστής τῶν Διγάμεων στὴν Κρήτη, στά 1898, μεταξὺ ὅλων ἀλλοι Κρητικῶν ποὺ πήγαν νὰ τὸν ἐπιστρέψουν καὶ νὰ τὸν καμαρώσουν, ἢταν κι' ὁ μακαρίτης Οδυσσεὺς Σταυρινίδης, ἀπὸ τὸ χωρὶο Εποκούρη τῆς Ρεθίμνης, παύλως Κρητικός πολεμώντας.

"Οταν, μετά τὴν ἐπίστρεψή του στὸν πρίγκηψη, ὁ Σταυρινίδης γύρισε στὸ χωρὶο του, τὸν περιτριγύνωντας οἱ συγκριτικοί του καὶ τὸν φωτισθείαν γιὰ τὴς ἐντύπωσή του. Τότε ο μακαρίτης Σταυρινίδης, κοντάντως τὸ κεφάλι του, τούς ἀπάντησε :

— "Ιντα θέλεις νὰ σᾶς κάνη ἔνα ναυτάρι;

Ο πρίγκηψ εἶχε κατεβεῖ στὸν Κρήτη, φρόντινας τὴν σπολὴ τοῦ "Ελλήνος ἀξιωματοῦ τοῦ ναυτικοῦ κι' ὁ κερατίσιος καπετάνιος δὲν μπόρεσε νὰ τὸ χωνέψῃ αὐτὸν...

* * *

Πρὸ δὲ τῶν, σὲ μᾶς καὶ πόλη τῆς Κρήτης, ζούσε ἔνας καλὸς νοσοκόμος, Σκουλούδης ὁντικαῖμενος, ὃ ὄποιος εἶχε ἔνα γιατὶ πόνοιος ἀγάποτον.

Κάποτε ἦμας ἔγινε κι' ἀρρωστησθῆση ὁ γιατρὸς του αὐτὸς κι' ἐξάλεισε νὰ τὸν κουράριον ἀπὸ τὸν καυτόλιον γιατροῦς τῆς πόλεως, τὸν Αντόνιο Σάντα.

Ο γιατρὸς ἔχων δὲ τοῦ πατρόσιο, μᾶς δὲν τὸ κατώρθωσε κι' ὁ γιατρὸς τοῦ Σκουλούδην πέθανε.

Ο γέρω Σκουλούδην λιπήθηκε τόσο γιὰ τὸ καυτὸν γιατροῦ του, ὥστε δὲν ἔζησε πεινά τι ἔχανε. Επέποτος λιοντόν τοῦ κλαμάδας χωριάτικά, τὰ δοιά σκεπωτούσαν στοὺς δρόμους κι' ἐπάνω στὰ δύοις ἔγραψε : «Ο Θεός εἰ σὲ οἶτος εἰσι... Καὶ γίλιες—διὸ ἀλλές καπηγορίες καὶ βριτεῖς κατέπιεν τὸν Σάντα.

Ο Σάντας σεβάστηκε τὸν πόνο τοῦ καρυοπαίεντος πατέρου καὶ δὲν διαμαρτυρηθήκε.

Πέρσης καύτοπος καρδιάς κι' ἔξαρφα πρόσωπη σκεπάστηκε καὶ πέδανε καὶ τὸ παύλο τοῦ γιατροῦ Σάντα. Άμεσως τότε ὁ Σκουλούδης τύπωσε καὶ καυτόλιον ποντοφόρος πόνον νέον νέον λίθιλο κατὰ τὸν Αντόνιον Σάντα, μὲ τὴ διαφορὰ δητὸς τώρα εἶχε ως ἐπικεφαλίδα τὴν φράση :

«Ο Θεός εἰ σὲ οἶτος εἰσι... δίκιας τοιούς...»

Ο Αντόνιος Σάντας, ποὺ ἤταν ἔνας πολὺ μορφωτηρός, διέτασε φράσην προσφοράς τοῦ πόνου Σκουλούδην, εἶπε φιλοσοφώτατα :

— Περιέργας ἄνθρωπος εἶναι ο γέρω Σκουλούδης. Όταν πούλαει τὸν πόνο του πάντας...

* * *

Οταν δὲ πρίγκηψ Γεώργιος, ώς "Υπαίθης Αρμοστής τῆς Κρήτης, ἐκάπει, κατό το 1902, μεταρροδεία σ' δύο τὸν νησὶ, πήγε καὶ στὰ περίφημα Ανώγεια, ποὺ περιστρέψατο τὸ Μιλοτοπάνιο.

Ἐκεῖ, μεταξὺ τῶν ὅλων, τὸν προσερέψθησε κι' ἔνας λαΐδος ποντής τοῦ χωριού, δ. Χ. Σοντάτας, μὲ τὴν ἔξης εμπανίδανό :

Τόρδα τραβήχτηκε, κι' ὅσια, κι' ἔλαμψεν ὁ ἥλιος κι' ἔπεσεν κι' ὅπτάρες, Σ' το' Ανωγειανὲς «μαδάρες».

Ἐγνωστός δὲ φυτάκι τὴη σημάτη τῆς τραγανίας καὶ τὸν ἥλιο τῆς ἐλευθερίας. Ο πρίγκηψ γίνοις, μὴ γνωστούσαν τὸ Κρητικὸ γλωσσικὸ ίδωμα, πήγε τὸ καμάδιερε για... γαιδάρες!

Κατονθίσατο λιοντάνων τοῦ έξηγησαν τὶ σιγαβαίνει καὶ γέλασε κι' ὁ λίδος γιὰ τὸ λαΐδος του.

Ἐκεῖ πάλι στ' Ανώγεια, ἔνας γέροντας πρωστήρης :

Λευκοφορῶν σὲ δέχεται, καὶ κράβει Ζήτω κι' Ἔνωσις, κι' δ' Ηγεμόνη τῆς Κρήτης!...

— Εὐχαριστώ, τού εἶτε δὲ πρίγκηψ, μᾶλις δὲν σού φινεταίς δητὸις λιγά κι' Ἔνωσις;

— Εγὼ ποὺ ξησαὶ τόσο κρόνα γιὰ τὸν πόνο την πειρασμό... Αδέτη δὲν εἶναι ἐλειθερία;...

— Αιτάλιας εἶναι τὸ φράσιονάματα, τοῦ εἶτε δὲρο γέρων Κρητικού. Εμείς περιμένουμε τὸ γάμο!....

